ÑAPA

AMIGOE WEEKENDBIJLAGE ZATERDAG 8 MAART 2003

KUNST

4 Het geheim van Swarovski

REPORTAGE

8 Zeilamateur op Maagdeneilanden

Aruba stelt Nationale Onderwijsdoelen vast

Waarheen leidt het vernieuwde basisonderwijs?

In de toekomst zal het basisonderwijs op Aruba er anders uitzien dan nu het geval is. Kinderen zullen van hun vierde tot hun twaalfde, misschien zelfs wel veertiende levensjaar les krijgen aan de basisschool. Ze zullen daar niet meer alleen slechts feiten en technieken onderwezen krijgen, maar leren als zelfstandig mens te functioneren.

Door Marjanne Havelaar

Het eenrichtingsverkeer van leerkracht naar leerling zal tot het verleden behoren, evenals het wereldvreemd stampen van allerlei feiten. De kinderen zullen leren hoe ze zich staande kunnen houden in de moderne wereld, waarin enorme hoeveelheden informatie rondgaan. Ze zullen leren verantwoordelijk te zijn voor hun eigen keuzes, door te leren hoe hun keuzes gevolgen hebben, zowel voor henzelf als voor anderen. Het leren zal niet langer beschouwd worden als een doel op zich, maar als een wegenkaart waarop ieder mens zijn eigen weg kan uitstippelen.

Al jaren wordt op Aruba door de projectgroep Proyecto Innovacion di Enseñanza Preparatorio y Enseñanza Basico (Priepeb), gewerkt aan de vernieuwing van het kleuter- en basisonderwijs. Er is een strategisch plan ontwikkeld, waarin het hele innovatiebeleid wordt beschreven. Om de stap te kunnen maken van de theorie naar de praktijk binnen de scholen, wordt jaarlijks een aantal studiedagen georganiseerd voor het onderwijzend personeel en de hoofden van de kleuter- en basisscholen.
Tijdens de Priepeb-dagen eind januari werd aandacht besteed aan de Nationale Onderwijsdoelen. Vragen als 'Wat wordt eigenlijk bedoeld met Nationale Doelen?', 'Waarom zijn ze nodig in ons onderwijssysteem?' en 'Wat willen we eigenlijk bereiken met de implementatie ervan?', kwamen aan de orde.

KWALITEIT

Priepeb stelt: "Een Nationaal Doel is de beschrijving van hetgeen wij willen dat elk kind bereikt zal hebben aan het einde van de basisschool, ongeacht aan welke school het onderwijs is genoten. Het is dus belangrijk om van tevoren precies te weten wat we willen bereiken met betrekking tot kennis, vaardigheden en houding van elk kind." Als hoofdtaak van het onderwijs ziet Priepeb het voorbereiden en vormen van de leerlingen voor het leven in de ruimste zin van het woord. "Een vereiste daarvoor is dat de kwaliteit van de inhoud van het onderwijs en het rendement ervan op elke basisschool gelijk en dus zeer hoog is."
Ondanks alle goede bedoelingen en herhaalde pogingen in het verleden, is het tot op de dag van vandaag niet gelukt om aan dit vereiste te voldoen. Met behulp van de Nationale Doelen verwacht Priepeb de noodzakelijke veranderingen te brengen. Concreet wordt gestreefd naar het bereiken van een hoge kwaliteit van de organisatie binnen basisscholen door onder andere versterking van de capaciteit, vaardigheid en bereidheid van het team. Onderwijsinhoudelijk wil men een hoge kwaliteit van onderwijs- en leerprocessen bereiken door een curriculum aan te bieden dat in overeenstemming is met de spirituele, historische, geografische, culurele, ethische en sociaal-economische belevingswereld van de leerlingen.

PRAKTIJK

Tijdens de Priepeb-dagen werd informatie verstrekt over de betekenis, het belang en de gevolgen van de Nationale Doelen voor het Arubaanse basisonderwijs en voor de samenleving. Daarna werd van gedachten gewisseld over hoe een en ander in praktijk zou kunnen worden gebracht.

Ava Thodé, werkzaam aan het Instituto Pedagogico Arubano, benadrukte in haar voordracht de noodzaak en het belang van Nationale Onderwijsdoelen. "We moeten met z'n allen deze doelen nastreven om te kunnen bereiken wat we willen, namelijk dat de kinderen goed worden voorbereid op een leven in de hedendaagse samenleving."

Thodé legde uit, dat in het proces om te komen tot de Nationale Doelen eerst gekeken is naar de maatschappij in zijn algemeenheid. Tenslotte is het de bedoeling om kinderen die zaken aan te leren die ze nodig hebben om later goed te kunnen functioneren in de maatschappij. Naast het wensenlijstje van de maatschappij, heeft Priepeb zich ook gebogen over de nationale identiteit van Aruba. "We praten dan over de algemene aandacht voor onze nationale symbolen, maar ook over onze identiteit, wie we zijn, waar we heen gaan als volk?" Overigens is het wel zo dat het onderwijs niet de enige betrokkene is in dit geheel. Priepeb benadrukt dan ook de verantwoordelijkheid van de hele maatschappij voor wat aan de kinderen wordt meegegeven.
De pedagoge Thodé gaf aan, dat elke school goed moet plannen hoe om zal worden gegaan met de Nationale Doelen, om te voorkomen dat talenten en tijd verspild worden. "Scholen zullen een referentiekader krijgen, dat aangeeft wat uiteindelijk bereikt zal moeten worden. Iedere school zal zelf moeten evalueren wat bij hen al gebeurt en waar nog aan gewerkt moet worden. Als dat duidelijk is, kan een werkplan opgesteld worden aan de hand waarvan structureel gewerkt kan worden aan het bereiken van de Nationale Doelen.
Helen Guda, werkzaam bij de afdeling begeleiding van Directie Onderwijs, legde aan de scholen uit, wat ze nu eigenlijk moeten gaan doen. Om te beginnen stak ze haar genoor een hart onder de riem, door te stellen dat op alle scholen al jaren aan vernieuwing wordt gedaan. "Er worden veranderingen in het curriculum doorgevoerd. Een aantal scholen krijgt begeleiding van Directie Onderwijs. Op weer andere scholen wordt meer overlegd binnen het team over allerlei zaken. Op pedagogisch-didactisch gebied zien we dat er bijvoorbeeld meer gebruik wordt gemaakt van methoden voor zelfstandig werken."
Ook beklemtoonde Guda de continuïteit van vernieuwing. "We zijn er al jaren mee bezig en als wij met pensioen zijn, wordt er hopelijk nog steeds gewerkt aan vernieuwing. De wereld is continu in ontwikkeling en het onderwijs moet die ontwikkelingen op de voet volgen." Zij legde daarmee een link naar het bedrijfsleven, waar het normaal, zo niet noodzakelijk is om de laatste ontwikkelingen in de maatschappij te volgen. Net zoals bedrijven niet in een vacuüm werken, moeten scholen dat ook niet doen, volgens Guda. "Als je je product wilt kunnen verkopen, moet je verder kijken dan de leerlingen in de klas."

EENHEIDSWORST

Ten aanzien van de Nationale Doelen, gaf Guda aan dat die niet beschouwd moeten worden als een receptenboek voor eenheidsworst. "Alle neuzen moeten wel in dezelfde richting wijzen, maar iedere school maakt zelf keuzes. Niemand hoeft in dezelfde pas te lopen, maar we moeten wel allemaal dezelfde kant op gaan."
Om te verduidelijken wat Priepeb voor ogen staat, vertelt Guda een mooie droom: "Leerkracht Maria is op weg naar school. Ze heeft er zin in. Ze heeft een duidelijk beeld voor ogen van wat er die dag allemaal moet gebeuren en wat haar rol in het geheel is. Op school wordt overlegd hoe leerlingen gestimuleerd kunnen worden. Iedere leerkracht draagt een steentje bij. Men luistert naar elkaar en neemt elkaars goede ideeën over. Er heerst een plezierige sfeer op school. Leerlingen, ouders en leerkrachten geven om elkaar en iedereen draagt bij tot een optimale samenwerking." Met deze droom geeft Guda heel duidelijk aan, wat er allemaal bij komt kijken om als school optimaal onderwijs te kunnen aanbieden. Er moet een schoolplan zijn, waarin de school verantwoording aflegt voor wat ze doet en hoe dat wordt gedaan. Ook staat daarin hoe de kwaliteit van het onderwijs wordt bewaakt en wat de precieze meetpunten daarvoor zijn. Daarnaast moet er een duidelijk beleid zijn ten aanzien van leerlingenzorg. Teamzorg is heel belangrijk voor een school. Opleidings- en bijscholingswensen, verantwoordelijkheden en overlegmomenten moeten goed worden vastgelegd. Ook moet de school goede relaties onderhouden met de ouders en hen zoveel mogelijk betrekken bij de school. Daarnaast kunnen middels samenwerking met allerlei maatschappelijke instanties de banden met de wereld buiten de school worden aangehaald. Afsluitend concludeert Guda: "We zullen de vernieuwingen op de werkvloer moeten invoeren, maar ook de organisatie moet mee veranderen. We kunnen niet alleen het hart veranderen, maar moeten het hele lichaam vernieuwen." Onder de titel 'Leerkracht sta op en maak een verschil', ging Roosleen Oduber, interim directeur van het Instituto Pedagogico Arubano (IPA) in op de rol van de leerkracht in de onderwijsvernieuwing. Zij opende met de vraag naar welke school de aanwezige leerkrachten hun eigen kinderen zouden willen sturen, op basis van welke eisen en criteria ze een keuze zouden maken. Hiermee raakte Oduber direct het centrale punt van haar betoog, namelijk dat de docenten degenen zijn die onder druk staan om de wensen van heel veel mensen ten aanzien van de kwaliteit van het onderwijs waar te maken. Volgens Oduber zijn de Nationale Doelen voor het onderwijs gedefinieerd om te komen tot de optimale combinatie van een goed curriculum en een stimulerend pedagogisch-didactisch klimaat, waardoor ieder kind in de gelegenheid zal worden gesteld een optimale ontwikkeling te bereiken. In het hele leerproces speelt de leerkracht een belangrijke rol. Voor een nieuwe vorm van onderwijs, zal de leerkracht dus ook een nieuwe rol gaan spelen. Oduber laat zien waar volgens haar veranderingen nodig zijn: "Een school moet functioneren als een professionele organisatie, waar leerkrachten op een goede manier samenwerken en bereid zijn zich verder te bekwamen. Tijdens de lessen moet de leerling centraal staan, niet het af te draaien lesje. De leerkracht moet steeds de eigen rol kritisch bekijken. De leerling moet verantwoordelijkheid worden bijgebracht en zal moeten leren zijn keuzes te verklaren. Het succes van de leerling hangt af van de prestatie van de leerkracht, dat moet iedereen goed begrijpen."

Het leren moet meer beschouwd worden als een wegenkaart waarop ieder mens zijn eigen weg kan uitstippelen.

INTEGRATIE

Om de leerkrachten een aantal gereedschappen mee te geven om haar adviezen in praktijk te kunnen brengen, noemde Oduber voorbeelden van werkvormen die kunnen worden gebruikt: "Om de motivatie te stimuleren, moet je uitleggen waarom de leerlingen een bepaalde les moeten volgen. Om de dialoog te versterken kun je een leerling laten uitleggen wat hij of zij van de stof heeft begrepen. Om effectiever te werken is het belangrijk om verschillende materialen en werkvormen te gebruiken, waardoor ieder kind zich aangesproken kan voelen. Tenslotte is het heel belangrijk om leerlingen zelf hun werk te laten controleren, zodat ze actief betrokken zijn bij hun eigen resultaten." Samenvattend gaf Oduber aan, dat in een goed curriculum de samenhang tussen de vakken duidelijk is, er kerndoelen zijn vastgesteld per leergebied, er onderzoek, toezicht en evaluaties worden uitgevoerd, er oog is voor het belang van de instructietaal en het kleuter- en basisonderwijs moeten worden geïntegreerd. Een goed pedagogisch-didactisch klimaat betekent volgens haar, dat er een leerlingvolgsysteem wordt gebruikt, dat er rekening wordt gehouden met de niveauverschillen tussen de kinderen in een klas, dat er oog is voor leerlingzorg, dat effectieve instructie wordt gegeven en dat ook de buitenlandse leerlingen worden opgevangen, want 'zij werken morgen ook in onze maatschappij'.

Enkele van de deelnemers uit het onderwijsveld aan de Priepeb-dagen over de betekenis, het belang en de gevolgen van de Nationale Doelen voor het basisonderwijs en voor de samenleving.